

Respons civil davant la tomba de Sánchez Guerra

per CARLES ESPLÀ

L'Espanya oficial ha retut honors al cadàver de don José Sánchez Guerra. La "Gaceta" evoca els seus "eminentes servicios prestados a la nación y a la causa de la libertad". Jo vull recordar que aquesta serveis tingueren el seu moment més gloriós en el moviment revolucionari de València. I vull depositar els meus records, com un feix de flors, damunt la seva tomba.

Records que semblen ja perduts en la Història, però que la crònica de cada dia aconsegueix ressuscitar, perquè la vida es repeteix. Avui sento contra altres homes el mateix lladruc de la gossada invariable que es llança frenètica contra Sánchez Guerra quan l'insigne polític acceptà tota la responsabilitat del seu acte revolucionari. Fou gallarda l'actitud de Sánchez Guerra, acusat d'èsser el cap d'una rebel·lió militar, i fou covarda la conducta dels que aleshores l'injuriaven. La Història marca aquests paral·lels. Les plomes que aleshores tractaven de ferir el rebel de València, són les mateixes que avui tracten de ferir altres vides polítiques exemplars. Al costat de la tomba de Sánchez Guerra, aquest gener del 1935 retalla els seus perfils semblants als d'aquell gener del 1929.

Es compleix ara l'aniversari exacte d'aquella gloriosa aventura. Tingui l'honor d'acompanyar-lo. Havíem arribat a Marsella el 28 de gener. Havíem d'èsser a València a primeres hores del 29, dia fixat pel comitè civil i el militar que dirigia el moviment a Madrid per a llançar-se al carrer. No era un moviment, en el seu origen, específicament republicà, però la seva execució estava confiada gairebé totalment a republicans. Jo vaig advertir bel·liment la nostra posició a Sánchez Guerra.

—Si ens sumem a aquest moviment —li vaig dir—, és convençut que desembocarem en la República. Nosaltres no podem acontentar-nos amb derrocar el dictador. Anem resoltament i des del primer moment contra el règim monàrquic.

—Estan tan units el rei i el dictador—assentí Sánchez Guerra—que la caiguda de l'un serà forçosament la caiguda de l'altre... Jo no m'oposaré a la República si en unes eleccions constituents el poble vota per ella.

El monàrquic havia estat vençut ja pel democrata. Però don José Sánchez Guerra es resistia encara a esborrar tota la seva història política. Acceptava que, iniciat el moviment, els republicans hi aportessin la nostra decisió republicana. Quasi puc dir que ho desitjava. Més tard, en la reunió de València amb altres compromesos, el moviment quedà definit com a antimonàrquic. S'anava contra el dictador i contra el rei.

Un temporal espantós desfèu els nostres plans i desballestà les dates que havíem previst per a acudir amb puntualitat a la cita de València. El vapor que havia d'embarcar-nos no pogué arribar a Marsella. Se li donà ordre de recollir-nos a Sète. Després, a Port Vendres. Allí poguérem embarcar, després d'un viatge molt accidentat que posà a prova la resistència física de don José.

En mig del cansament d'aquell viatge, sense doldre-s'en, suportant-lo gallardament amb tot i els seus setanta anys, don José exclamava:

—Si cadascú fa, com nosaltres, tot el possible per a complir amb el seu deure, el triomf és segur.

En algun moment, davant la impossibilitat d'arribar a València a temps, es proposà al senyor Sánchez Guerra de fer el viatge per terra, passant la frontera amb engany. Es-

tava ja preparat un passaport fals.

—Jo no m'amago ni em disfresso —digué secament—. Desembarcarem a València amb els nostres passaports. Procurarem que ningú no ens els demani, però si algú s'entrevessa en el nostre camí, sabrà qui som i a que anem.

Així arribàrem a València. Desembarcàrem en aquell port, sense amagar-nos, a les deu de la nit del dia 29. Arribàvem amb quinze hores

la seva infàmia. Però a pesar de les mentides oficials, el moviment ha d'èsser a aquestes hores molt més ampli i no dubto que altres capitals ja l'hauran secundat.

Per a enderrocar aquest règim de mentida i de robatori, fem, si és precís, el sacrifici de la nostra vida. Jo, des d'aquest moment, uneixo la meua sort a la vostra. He vingut disposat al drama, no a la comèdia.

Abaix la tirania! Visca la sobirania nacional! Visca la llibertat! Visca Espanya amb honra!

Aquestes foren les paraules de Sánchez Guerra. Els artillers corejaren les veus finals del seu parlament. Després... com una pel·lícula d'aventures, alguns episodis de la qual voldria oblidar, desfilen per la meua ment les escenes dramàtiques d'aquella nit: la meua entrada a Capitanía general, acompanyat d'un tinent, per a portar a Castro Girona la lletra en què Sánchez Guerra li recordava compromisos oblidats i li feia un últim requeriment; els preparatius de vaga general; el descoratjament a la caserna; de nou l'entusiasme i la disposició a la lluita; el manifest dictat per don José i que jo vaig portar a imprimir... Quan vaig tornar a la caserna tot havia acabat. Ja no vaig poder entrar. Sánchez Guerra s'havia negat a fugir. Anava a presentar-se al capità general. Vaig tenir el temps just per anar a la impremta, evitar que es fes públic el manifest i avisar el fracàs als altres compromesos.

Tot fou admirable en la conducta de Sánchez Guerra: el seu valor, la seva dignitat, la seva gallardia, la seva serenitat.

Aquell cop fou mortal per a la dictadura. I per a la monarquia. Sense fer declaració de republicanisme, Sánchez Guerra serví la causa republicana amb plena eficàcia. La Premsa de dreta desfermà contra ell una furiosa campanya de difamació. En aquells moments, Sánchez Guerra era l'"antipàtria". Com ho havia estat Unamuno. I ho fou també Blasco Ibáñez. Com ho són ara altres homes.

Avui l'Espanya oficial ret honors al que sofrí presó com a cap d'una rebel·lió militar. I jo he volgut fer revivre aquests records i evocar-los en aquest respons civil com a homenatge a l'home que davant la tirania complí els seus deures de bon ciutadà.

Gener del 1929. Gener del 1935. Hi ha pàgines retardades de la Història que semblen escrites ahir mateix. La vida torna.

Madrid, 27 gener.

JOSE SANCHEZ GUERRA

de retard. S'havien sublevat els artillers de Ciudad Real. Ens esperaven els de València. Algun dia contaré amb tot detall tot el que passà aquella nit. Cal, per a contenir tot el relat, un llibre, i que passi encara algun temps.

Sánchez Guerra volia que el moviment no fos exclusivament militar. Rebutjava la "cuartelada". A València el moviment tenia tot el concurs civil necessari. Per això anà allí Sánchez Guerra. Tota la València republicana i obrera esperava la sublevació militar com a senyal per a llançar-se al carrer.

A les tres de la matinada entràvem a la caserna d'Artilleria. Estaven reunits tots els oficials al departament de banderes. Avançà el senyor Sánchez Guerra i es feu un silenci impressionant.

—Senyors oficials—digué—. Aquí estava el meu deure i vinc a complir-lo amb totes les seves conseqüències. Anem a recuperar la nostra dignitat, perquè és preferible morir dignes que sofrir vexacions i ferides a l'honor.

Anem a realitzar una gran obra: Tornar la llibertat a Espanya. Aquesta és la veritable tradició de l'Exèrcit, gloriós en les lluites liberals del segle passat, victorós en tres guerres civils contra l'absolutisme, encara que els vençuts d'aquelles guerres triomfin avui sense lluita i gairebé sense desfigurar el seu lema de Déu, Pàtria i Rei.

Estem sota la pitjor de les tiranies: la del lladroneig. Aquí, gràcies a la censura, potser s'ignoren les fetes dels dictadors, però a l'estranger es coneixen totes.

Monopolis, concessions, accions lliberades... Hi hauria tant a dir! Espanya no ha protestat perquè no sap el que se li ha robat, perquè ignora com aquests homes han prostituit les coses més sagrades. Però el moviment de salvació, de protesta i de dignificació, ha començat ja. Els vostres companys de Ciudad Real s'han sublevat. El Govern publica una nota que revela la seva por i

A.P.E.E.
SIG.: 1.25/852

A.P.E.E.
SIG.

La
Llibertat